

Universitat de Lleida

GUIA DOCENT **DOCUMENTAL**

Coordinació: NIETO FERRANDO, JORGE JUAN

Any acadèmic 2023-24

Informació general de l'assignatura

Denominació	DOCUMENTAL			
Codi	101984			
Semestre d'impartició	1R Q(SEMESTRE) AVALUACIÓ CONTINUADA			
Caràcter	Grau/Màster	Curs	Caràcter	Modalitat
	Grau en Comunicació i Periodisme Audiovisuals	4	OPTATIVA	Presencial
Nombre de crèdits assignatura (ECTS)	6			
Tipus d'activitat, crèdits i grups	Tipus d'activitat	PRAULA		TEORIA
	Nombre de crèdits	3		3
	Nombre de grups	1		1
Coordinació	NIETO FERRANDO, JORGE JUAN			
Departament/s	FILOLOGIA I COMUNICACIÓ			
Distribució càrrega docent entre la classe presencial i el treball autònom de l'estudiant	Hores presencials (HP): 60 Hores no presencials (HNP): 0 Treball autònom (sense acompanyament del professor): 90 Total: 150 hores			
Informació important sobre tractament de dades	Consulteu aquest enllaç per a més informació.			
Idioma/es d'impartició	Català			

Professor/a (s/es)	Adreça electrònica professor/a (s/es)	Crèdits impartits pel professorat	Horari de tutoria/lloc
NIETO FERRANDO, JORGE JUAN	jorge.nieto@udl.cat	6	

Objectius acadèmics de l'assignatura

Identificar les particularitats del cinema documental i les seves modalitats de representació.

Dominar les estratègies de producció, realització i postproducció en el documental i el reportatge.

Apreciar les noves modalitats en el documental.

Competències

Bàsiques

CB5. Saber desenvolupar aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per a emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.

Generals

CG2. Desenvolupar la capacitat d'organització i planificació.

CG3. Aplicar els coneixements teòrics en l'activitat pràctica.

CG4. Desenvolupar coneixements d'informàtica aplicada i de sistemes digitals.

CG5. Desenvolupar la capacitat de gestió de la informació.

CG6. Desenvolupar la creativitat, innovació i competitivitat.

Específiques

CE7. Identificar i aplicar els fonaments ètics i la deontologia professional en l'exercici de les activitats relacionades amb els mitjans de comunicació.

CE9. Concebre, planificar i executar projectes en l'àmbit dels mitjans de comunicació en tota mena de suports.

CE10. Identificar les tradicions contemporànies en la creació de discursos informatius i no informatius

CE11. Dissenyar els aspectes formals i estètics en els mitjans escrits, audiovisuals, multimèdia i interactius.

CE12. Dominar les tecnologies i els sistemes utilitzats per a processar, elaborar i transmetre continguts en tota mena de suports.

CE13. Identificar i aplicar els fonaments teòrics i pràctics de la comunicació audiovisual i de la comunicació en internet

CE14. Identificar i aplicar les lògiques i habilitats narratives i expositives específiques dels continguts audiovisuals i interactius de caràcter informatiu i no informatiu.

Transversals

CT3. Adquirir capacitació en l'ús de les noves tecnologies i de les tecnologies de la informació i la comunicació

CT4. Adquirir coneixements bàsics d'emprenedoria i dels entorns professionals.

CT6. Aplicar la perspectiva de gènere a les tasques pròpies de l'àmbit professional

Continguts fonamentals de l'assignatura

UNITAT 1. FICCIÓ I NO FICCIÓ

1. FICCIÓ/NO FICCIÓ

- 1.1. Versemblança/veracitat
- 1.2. Un pacte amb l'espectador

2. DEFINICIÓ DE DOCUMENTAL

- 2.1. Des del punt de vista del realitzador
- 2.2. Un corpus de textos
- 2.3. Des del punt de vista de l'espectador

3. DOCUMENTAL, REPORTATGE I DOCUDRAMA

- 3.1. Documental/reportatge
- 3.2. El docudrama

UNITAT 2. LA TIPOLOGIA DOCUMENTAL

1. LES MANERES DE REPRESENTACIÓ DE NICHOLS

- 1.1. El documental poètic
- 1.2. El documental expositiu
- 1.3. El documental d'observació
- 1.4. El documental participatiu
- 1.5. El documental expressiu
- 1.6. El documental reflexiu

2. DOCUMENTALS TANCATS, OBERTS I POÈTICS (PLANTINGA)

- 2.1. El documental tancat
- 2.2. Documental obert
- 2.3. Documental poètic
 - 2.3.1. El documental poètic
 - 2.3.2. El metadocumental
 - 2.3.3. El documental paròdic

3. FORMES NO NARRATIVES: CATEGÒRICA, RETÒRICA, ABSTRACTA I ASSOCIATIVA (BORDWELL I THOMPSON)

- 3.1. Sistemes formals categòrics
- 3.2. Sistemes formals retòrics
- 3.3. Sistemes formals abstractes
- 3.4. Sistemes formals associatius

4. EL DOCUMENTAL NARRATIU

UNITAT 3. NARRADORS / ARGUMENTADORES / INFORMADORS I FOCALITZACIÓ EN EL DOCUMENTAL

1. NARRADORS / ARGUMENTADORES / INFORMADORS

- 1.1. El "gran organitzador"
- 1.2. Narradors, argumentadores i informadors delegats
- 1.3. Els interlocutors dels comentaristes
- 1.4. El comentari en over i l'entrevista
 - 1.4.1. La veu en *over*

1.4.2. L'entrevista

2. FOCALITZACIÓ

2.1. Ocularització

2.2. L'actitud de l'autor cap al representat

2.3. La selecció i èmfasi

2.4. Focalització i personatge

2.4.1. Punt de vista variable

2.4.2. Personatge i espectador

UNITAT 4. ORGANITZACIÓ I POSADA EN ESCENA I EN SÈRIE

1. L'ORGANITZACIÓ TEMPORAL EN EL DOCUMENTAL NARRATIU

1.1. La durada

1.2. L'ordre

1.2.1. El flashback (analèpsi)

1.2.2. Prolepsis (*flash forward*)

1.2.3. La acronia

1.3. La freqüència

1.3.1. Singularitat: 1 H (història) / 1 R (Relat).

1.3.2. Freqüència repetitiva (1 H / x R).

1.3.3. Freqüència iterativa

1.3.4. Freqüència zero

2. ESTRUCTURA

2.1. Les escenes i les seqüències

2.1.1. L'escena

2.2.2. La seqüència

2.2. L'organització de les seqüències

2.3. Organització narrativa tancada

2.3.1. Els inicis

2.3.2. El desenvolupament del tema

2.3.3. Finals

2.4. Estructura dramàtica i representació

2.5. Estructura oberta

3. POSADA EN ESCENA I POSADA EN SÈRIE

3.1. Tècnica i estil

3.2. Posada en escena

3.3. El representatiu i el singular

3.4. Els límits de la representació

3.5. Posada en sèrie (coherència i edició)

UNITAT 5. LA PRÀCTICA DOCUMENTAL

1. LA IDEA I EL SEU DESENVOLUPAMENT

2. PROJECTE PER A BUSCAR FINANÇAMENT

3. RECERCA

4. ENFOCAMENT, PERSONATGES, ESTRUCTURA, ESTIL

4.1. Enfocament

4.2. Personatges

4.3. Estructura

4.4. Estil

5. GUIÓ

5.1. El guió com a procés

5.1.1. La idea

5.1.2. El tractament

5.1.3. Guió de rodatge

5.1.4. El guió d'edició

5.1.5. El guió "de locució"

5.2. L'escriptura del guió

5.3. L'organització per seqüències i escenes

5.4. Visualització

5.5. L'obertura

5.6. Ritme i Clímax

6. PREPRODUCCIÓ

6.1. El pressupost

6.2. Problemes i les tasques durant la fase de preproducció

7. EL RODATGE

7.1. El paper del director/a

7.2. Registre de l'entrevista

8. EDICIÓ

8.1. Documentació per a l'edició

8.2. Trobar la història o l'argument

8.3. Projeccions

8.4. Guió original i guió d'edició

8.5. El muntatge en brut

8.6. Muntatge aproximat

8.7. Muntatge final

8.8. Veu en over

Eixos metodològics de l'assignatura

Les sessions s'organitzen a partir de les classes magistrals i l'anàlisi de casos (temari), així com del seguiment del treball individual i el col·lectiu. El treball individual de cada estudiant consisteix en l'anàlisi de dos documentals, a partir d'un corpus de documentals facilitat pel professor, bibliografia específica i d'una succinta fitxa d'anàlisi. El treball col·lectiu consisteix en la realització d'un curtmetratge documental, amb el lliurament de tota la documentació que genera (recerca, guió de producció, pla de producció, escaleta, guió d'edició, etc.).

Pla de desenvolupament de l'assignatura

Activitats dirigides

Classes presencials, 75h

Esdeveniments científics, 12h

Seminaris, debats, presentacions / exhibicions, 12h

Activitats supervisades

Treballs, 5h

Fòrums de discussió, 5h

Tutories, 5h

Activitats autònomes

Treballs i estudi, 170h

Fòrums de discussió, 10h

Avaluació

Activitats d'avaluació, 6h

Sistema d'avaluació

Assistència i participació

Puja nota d'acord amb l'informe del professor. La no assistència a les sessions presencials i l'actitud incorrecta a l'aula pot baixar fins a un 20% la nota total.

Bloc 1. Examen 20%

Examen del conjunt de la matèria impartida (s'ha de superar per a que es tingui en compte la resta d'avaluacions)

Bloc 2. Treball col·lectiu (curtmetratge documental) 30%

Resultat final (curtmetratge documental)

Bloc 3. Aportació al treball col·lectiu (20%)

Aportació de cada grup de treball al conjunt (guió, producció, realització, edició) 10%

Informe aportació individual 10%

Bloc 4. Treball individuals (30%)

Anàlisi de dos documentals 15% i 15%

TOTAL 100%

Els estudiants que combinin els seus estudis amb un treball a temps compliment tenen dret a demanar avaluació alternativa en un termini de 5 dies des del començament del semestre. Per més informació, envieu un correu electrònic a academic@lletres.udl.cat o dirigiu-vos a la Secretaria de la Facultat de Lletres.

En cas de plagi, s'aplicarà el que estableix la 'Normativa de l'avaluació i la Qualificació de la Docència en els Graus i Màsters a La UdL'.

https://www.udl.cat/export/sites/universitat-ileida/ca/udl/norma/.galleries/docs/Ordenacio_academica/Normativa-davaluacio-i-qualif.-graus-i-masters-Acord-235-CG-21-7-2022.pdf

Bibliografia i recursos d'informació

Anderson, Kelly, Lucas, Martin (2016). *Documentary Voice & Vision: a Creative Approach to Non-Fiction Media Production*. New York: Focal Press

Rabiger, Michael (2007). *Tratado de dirección de documentales*. Barcelona: Omega.

Barnouw, Erik (1996). *El documental: historia y estilos*. Barcelona: Gedisa,

Barroso García, Jaime (2009). *Realización de documentales y reportajes: técnicas y estrategias del rodaje de campo*. Madrid: Síntesis.

Bernard, Sheila Curran (2011). *Documentary storytelling: creative nonfiction on Screen*. Amsterdam: Focal Press/Elsevier.

Chapman, Jane (2007). *Documentary in Practice: Filmmakers and Production Choices*. Cambridge: Polity.

Francés, Miquel (2013). *El documental en el entorno digital*. Barcelona: UOC

García, Sonia, Vaquero, Laura G. (2009). *Piedra, papel, tijera. Collage en cine documental*. Madrid: Ocho y Medio.

Gifreu, Arnau (2013). *El Documental interactivo: evolución, caracterización y perspectivas de desarrollo*. Barcelona: UOC.

- Kahana, Jonathan (2016). *The Documentary Film Reader: History, Theory, Criticism*. Oxford/New York: Oxford University Press.
- León, Bienvenido (2009). *Dirección de documentales para televisión: guión, producción y realización*. Pamplona: EUNSA.
- López Ligeró, Mar (2015). *El falso documental: evolución, estructura y argumentos del fake*. Barcelona: UOC.
- Nichols, Bill (1997). *La representación de la realidad: cuestiones y conceptos sobre el documental*. Barcelona: Paidós.
- Nichols, Bill (2013). *Introducción al documental*. Coyoacán: Universidad Nacional Autónoma de México
- Ortega, María Luisa y García, Noemí (ed.) (2008). *Cine directo: reflexiones en torno a un concepto*. Madrid: T&B.
- Rhodes, Gary D., Parris Springer, John (2006). *Docufictions: Essays on the Intersection of Documentary and Fictional Filmmaking*. Jefferson, N.C.: McFarland.
- Sucari, Jacobo (2012). *El documental expandido: pantalla y espacio*. Barcelona: UOC.
- Torreiro, Casimiro, Cerdán, Josetxo (2005). *Documental y vanguardia*. Madrid: Cátedra.
- Torreiro, Casimiro (2010). *Realidad y creación en el cine de no-ficción: (el documental catalán contemporáneo, 1995-2010)*. Madrid: Cátedra
- Weinrichter, Antonio (2007). *Desvíos de lo real. La forma que piensa. Tentativas en torno al cine ensayo*. Pamplona: Punto de vista/Gobierno de Navarra.
- Weinrichter, Antonio (2009). *Metraje encontrado: la apropiación en el cine documental y experimental*. Pamplona: Gobierno de Navarra.

Documentals

1. *Nanook of the North* (Robert Flaherty, 1922)
2. *Berlín. Sinfonía de una gran ciudad (Berlin: Die Sinfonie der Grosstadt)*, Walter Ruttmann, 1927)
3. *De Brug (El puente)*, Joris Ivens, 1928)
4. *Regen (Lluvia)*, Joris Ivens, 1929)
5. *Celoveks Kinoapparatom (El hombre de la cámara)*, Dziga Vertov, 1929)
6. *À propos de Nice (A propósito de Niza)*, Boris Kaufman y Jean Vigo, 1930)
7. *Las Hurdes / Tierra sin pan* (Luis Buñuel, 1932)
8. *Tres cantos a Lenin* (Dziga Vertov, 1934)
9. *Song of Ceylon* (Basil Wright, 1934)
10. *Triumph des Willens (Triunfo de la voluntad)*, Leni Riefenstahl, 1935)
11. *The Spanish Earth* (Joris Ivens, 1937)
12. *Ispaniya* (Esfir Sub, 1939)
13. *Listen to Britain* (Humphrey Jennings, Stewart McAllister, 1941)
14. *Why We Fight* (Frank Capra y Anatole Litvak, 1942-1945).
15. *The Battle of Midway* (John Ford, 1944)
16. *The Battle of San Pietro* (John Huston, 1945)
17. *Pacific 231* (Jean Mitry, 1949)
18. *Le sang des bêtes* (Georges Franju, 1949)
19. *Nuit et brouillard (Noche y niebla)*, Alain Resnais, 1955)
20. *Le mystère Picasso* (Henri-Georges Clouzot, 1956)
21. *NY, NY* (Francis Thompson, 1957)
22. *Lettre de Sibérie* (Chris Marker, 1957)
23. *Glass* (Bert Haanstra, 1958)
24. *Mondo cane* (Paolo Cavara, Gualtiero Jacopetti y Franco Proserpi, 1962)
25. *Chronique d'un été* (Jean Rouch y Edgar Morin, 1960)
26. *Scorpio Rising* (Kenneth Anger, 1964)

27. *The War Game* (Peter Watkins, 1965)
28. *Obedience* (Stanley Milgram, 1965)
29. *Don't Look Back* (Pennebaker, 1966)
30. *Loin du Vietnam (Lejos de Vietnam, VV.AA, 1967)*
31. *High School* (Frederick Wiseman, 1968)
32. *Monterey Pop* (Pennebaker, 1968)
33. *Law and Order* (Frederick Wiseman, 1969)
35. *In the Year of the Pig* (Emile de Antonio, 1969)
34. *Culloden* (Peter Watkins, 1964).
35. *La hora de los hornos. Neocolonialismo y violencia* (Octavio Getino y Fernando Solanas, 1968)
36. *Gimme Shelter/The Rolling Stones: Gimme Shelter* (David Maysles, Albert Maysles y Charlotte Zwerin, 1970)
37. 1970)
38. *Le chagrin et la pitié* (Marcel Ophüls, 1970)
39. *Noticiero RNA* (Llorenç Soler, 1970)
40. *Canciones para después de una guerra* (Basilio Martín Patino, 1971)
41. *Sega cega* (José Gandía Casimiro, 1972)
42. *Ways of Seeing* (John Berger, 1974)
43. *Caudillo* (Basilio Martín Patino, 1974)
45. *El sopar* (Pere Portabella, 1974)
44. *Informe general sobre algunas cuestiones de interés para una proyección pública* (Pere Portabella, 1976).
45. *Harlan County U.S.A.* (Barbara Kopple, 1976)
46. *El desencanto* (Jaime Chávarri, 1976)
47. *La vieja memoria* (Jaime Camino, 1977)
48. 50. *The Rutles. All You Need Is Cash* (Eric Idle y Gary Weis, 1978)
49. *Numax presenta* (Joaquim Jordà, 1979)
50. *The Falls* (Peter Greenaway, 1980)
51. *Not a Love Story* (Bonnie Klein, National Film Board of Canada, 1981).
52. *Sans soleil* (Chris Marker, 1982)
53. *The Atomic Café* (Kevin Rafferty, Jayne Loader y Pierce Rafferty, 1982)
54. *Zelig* (Woody Allen, 1983)
55. *Koyaanisqatsi* (Godfrey Reggio, 1983)
56. *The Times of Harvey Milk* (Robert Epstein y Richard Schmiechen, 1984)
57. *This is Spinal Tap* (Rob Reiner, 1984)
58. *Sherman's March* (Ross McElwee, 1986)
59. *Shoah* (Claude Lanzman, 1985)
60. *The Thin Blue Line* (Errol Morris, 1987)
61. *Eyes on the Prize* (Henry Hampton, Public Broadcasting System, 1987 y 1990)
62. *Hotel Terminus. The Life and Times of Klaus Barbie* (Marcel Ophüls, 1988).
63. *Surname Viet Given Name Nam* (Trinh T. Minh-ha, 1989)
64. *Tongues Untied* (Marlon Riggs, 1989)
65. *Paris Is Burning* (Jennie Livingston, 1990)
66. *The Civil War* (Ken Burns, 1990)
67. *Innisfree* (José Luis Guerín, 1990)
68. *El sol del membrillo* (Víctor Erice, 1992)
69. *Die Macht der Bilder: Leni Riefenstahl (The Wonderful, Horrible Life of Leni Riefenstahl, Ray Müller, 1993).*
70. *Eichmann. El Fugitivo Nazi* (Dan Setton, 1994).
71. *Hoop Dreams* (Steve James, Frederick Marx y Peter Gilbert, 1994)
72. *Forgotten silver* (Peter Jackson y Costa Botes, 1995)
73. *Ojos verdes* (Basilio Martín Patino, 1996)
74. *Casas Viejas. El grito del sur* (Basilio Martín Patino, 1997)
75. *Chile, la memoria obstinada* (Patricio Guzmán, 1997)
76. *Les glaneurs et la glaneuse (Los espigadores y la espigadora, Agnes Varda, 2000)*
77. *En construcción* (José Luis Guerín, 2001)
78. *Opération lune (Operación luna, William Karel, 2002)*
79. *Bowling for Columbine* (Michael Moore, 2002)
80. *Los Rubios* (Albertina Carri, 2003)
81. *Tarnation* (Jonathan Caouette, 2003)
82. *Metallica: Some Kind of Monster* (Joe Berlinger, Bruce Sinofsky, 2004)
83. *Fahrenheit 9/11* (Michael Moore, 2004)

84. *Super size me* (Morgan Spurlock, 2004)
85. *Grizzly Man* (Werner Herzog, 2005)
86. *Enron: The Smartest Guys in the Room* (Alex Gibney, 2005)
87. *Incident at Loch Ness* (Zak Penn, [2004](#))
88. *Death of a President* (Gabriel Range, 2006)
89. *The War* (Ken Burns, 2007)
90. *Thanatorama* (2007) [<http://www.thanatorama.com/us/?#/reception/>]
91. *Journey to the end of the coal* (Samuel Bollendorff and Abel Segretin, 2008)
92. [<http://www.honkytonk.fr/index.php/webdoc/>]
93. *Vals con Bashir* (Ari Folman, 2008)
94. *La danse (La danza - El ballet de la Ópera de París)*, Frederick Wiseman, 2009)
95. *The iron curtain diaries* (Matteo Scanni, 2009) [<http://www.theironcurtainsdiaries.org/index.html>]
96. *La historia más grande jamás vendida (The Greatest Movie Ever Sold)*, Morgan Spurlock, 2011)
97. *Rio de Janeiro. Autorretrato* (VV.AA., 2011) [<https://bit.ly/1THFspo>]
98. *The Act of Killing* (Joshua Oppenheimer, 2012)
99. *SEAT. Las sombras del progreso* (2012) [<http://www.sombrasdelprogreso.com/>]
100. *Aysén profundo* (Philine von Düssel y Pablo Ocqueteau, 2012) [<http://www.aysenprofundo.cl/es.php#point6>]
101. *Alma, hija de la violencia* (Miquel Dewever Plana, Isabelle Fougère, 2013) [<http://www.rtve.es/noticias/documentos-tv/alma/>]
102. *National Gallery* (Frederick Wiseman, 2014)
103. *Dead Slow Ahead* (Mauro Herce, 2015)
104. *Pregoneros de Medellín* (Ángela Carabali y Thibault Durand, 2015) [<https://bit.ly/2Nt2hV6>]
105. *Mujeres en venta* (Documedia, 2015) [<http://www.documedia.com.ar/mujeres/>]
106. *Las sinsombrero* (Tania Balló, Manuel Jiménez y Serrana Torres, 2015)
107. *108. Tempestad* (Tatiana Huezco, 2016)
108. *Into the Inferno* (Werner Herzog, 2016)
109. *El pacto de Adriana* (Lisette Orozco, 2017)
110. *The Vietnam War* (Ken Burns, 2017)